

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ : ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΟΣΜΟΥ –Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 11.04.20

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

α) Το «Πανελλήνιον» ήταν ένα συμβουλευτικό όργανο που επανδρώθηκε από τον Καποδίστρια κατά τα επαναστατικά χρόνια, με αντιπροσώπους και των τριών παρατάξεων προκειμένου να εξασφαλιστεί ειρήνη.

β) Η Δίκη των έξι όξυνε την πολιτική κατάσταση μετά τη Μικρασιατική καταστροφή (1922) και ήταν η δίκη και καταδίκη σε θάνατο πέντε κορυφαίων πολιτικών της αντιβενιζελικής παράταξης και του αρχηγού του στρατού της Μ. Ασίας, με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας. Η κατηγορία ήταν αβάσιμη, αλλά οι κατηγορούμενοι εκτελέστηκαν, προκειμένου να κατευναστούν οι πρόσφυγες και ο στρατός. Το τηλεγράφημα του Βενιζέλου, το οποίο έμμεσα συνιστούσε τη ματαίωση των εκτελέσεων, έφθασε πολύ αργά, αν και δεν είναι βέβαιο ότι μια έγκαιρη παρέμβαση του Βενιζέλου θα είχε αποτέλεσμα.

γ) Αγροτική μεταρρύθμιση ήταν η κατάργηση των μεγάλων ιδιοκτησιών και η κατάτμηση των αξιοποιήσιμων εδαφών σε μικρές παραγωγικές μονάδες, οικογενειακού χαρακτήρα, που ανταποκρίνονταν καλύτερα στις νέες παραγωγικές και κοινωνικές συνθήκες όπως αυτές διαμορφώθηκαν από τις ραγδαίες εξελίξεις που γνώρισε ο σύγχρονος κόσμος στον οικονομικό τομέα, οι οποίες άσκησαν σοβαρές πιέσεις στον αγροτικό χώρο. Ο τελευταίος κυριαρχούσε παραγωγικά αλλά και κοινωνικά στην ιστορία των ανθρώπινων πολιτισμών ως το 19ο αιώνα. Με τη βιομηχανική επανάσταση, η κυριαρχία αυτή άρχισε προοδευτικά να υποχωρεί σε ορισμένες περιοχές του κόσμου, οι οποίες συνοπτικά ονομάστηκαν «δυτικός κόσμος». Η Ευρώπη βρισκόταν ήδη ανάμεσα σ' αυτές, ενώ η Ελλάδα βιάδιζε με ρυθμούς αργούς, «μεσογειακούς», προς την ίδια κατεύθυνση. Καθώς η κατοχή γης έπαυε προοδευτικά να είναι πηγή εξουσίας και κοινωνικού - ταξικού- κύρους, άνοιξαν οι δρόμοι για την αγροτική μεταρρύθμιση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Λάθος
Σωστό
Λάθος
Σωστό
Λάθος

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

α.) Τι γνωρίζετε για την ελληνική οικονομία κατά την περίοδο του μεσοπολέμου (1919-1939);

Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939), παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία. Σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί εθνικά, καθώς οι μειονότητες

αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού. Είχε ολοκληρώσει την αγροτική της μεταρρύθμιση και είχε προωθήσει την αστικοποίηση της: το 1/3 του πληθυσμού ζούσε πλέον σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, κάτω από το βάρος των πιέσεων είχε βελτιώσει τις υποδομές της και είχε υιοθετήσει αναπτυξιακές πολιτικές. Με λίγα λόγια είχε λύσει πολλά από τα προβλήματα που εξακολούθησαν για πολύ καιρό να ταλανίζουν τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη. Τέλος, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε στα θετικά τη συγκέντρωση των Ελλήνων στο πλαίσιο του εθνικού τους κράτους και την εξάλειψη του ελληνικού κοσμοπολιτισμού που συχνά υπήρξε αιτία για να αντιμετωπίζεται η Ελλάδα ως δευτερεύον πεδίο ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη της Ελλάδας ενδιέφερε πλέον όλους τους Έλληνες.

Επιπλέον, οι πρόσφυγες είχαν φέρει μαζί τους τις γνώσεις, τον πολιτισμό τους και μια ισχυρή διάθεση για εργασία. Πέρα από τις επιτυχίες ή ανεπιτυχίες προσπάθειες των αρχών για αποκατάσταση των ξεριζωμένων, θεμέλιο της όλης προσπάθειας ήταν η διάθεση των ανθρώπων να εργαστούν σκληρά για να ξαναδημιουργήσουν αυτά που έχασαν μέσα στην καταστροφή.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2

α) Ποιος ήταν ο βασικός κυβερνητικός στόχος των Φιλελευθέρων κατά την περίοδο 1923-1928;

Και κατά την περίοδο αυτή, βασικός προγραμματικός στόχος των Φιλελευθέρων ήταν, όπως και κατά το παρελθόν, ο εκσυγχρονισμός της χώρας, σύμφωνα με ευρωπαϊκά πρότυπα. Στηρίγματα των Φιλελευθέρων ήταν οι αστοί επιχειρηματίες, (οι οποίοι αναζητούσαν συνθήκες σταθερότητας, σύγχρονους και αποτελεσματικούς θεσμούς), οι πρόσφυγες και οι αγρότες στους οποίους είχε παραχωρηθεί γη.

β.) Τι γνωρίζετε για την ψήφιση του συντάγματος με το οποίο εγκαθιδρύθηκε η αβασιλευτή δημοκρατία ως πολίτευμα;

Σημαντική πολιτική τομή της περιόδου είναι η ψήφιση νέου συντάγματος, διαδικασία που ξεκίνησε το 1924 και ολοκληρώθηκε μόλις το 1927, με το οποίο εγκαθιδρύθηκε το πολίτευμα της αβασιλευτής δημοκρατίας²⁶. Στη θέση του βασιλιά τοποθετήθηκε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που τον εξέλεγε η Βουλή και η Γερουσία, η οποία αποτελούσε νέο, δεύτερο νομοθετικό σώμα

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ Β'

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών και συνδυάζοντας τις ιστορικές γνώσεις, να παρουσιάσετε:

α.) τις συνθήκες τις οποίες επικρατούσαν στην ελληνική οικονομία όταν έφτασε στη χώρα η παγκόσμια οικονομική κρίση.

Μονάδες 8

β.) τις συνθήκες οικονομικού παρεμβατισμού που αναπτύχθηκαν ως αντίβαρο στην κρίση.

Μονάδες 9

γ.) τις πολιτικές συνθήκες που επικράτησαν την ίδια εποχή και επηρέασαν τις οικονομικές εξελίξεις της χώρας.

Μονάδες 8

Μονάδες 25

α.) Σχολικό βιβλίο:

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έφτασε στην Ελλάδα σε μία εποχή «ευημερίας». Η «ευημερία» σήμαινε ότι η εμπιστοσύνη των Ελλήνων σε ένα καλύτερο οικονομικά μέλλον είχε αποκατασταθεί, οι σκοτεινές εποχές της δεκαετίας του 1920 έδειχναν να απομακρύνονται, οι πληγές έκλειναν, η φτώχεια περιοριζόταν και το ελληνικό κράτος έδειχνε να σχεδιάζει το μέλλον με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.

Πηγή 1: «Οι επιπτώσεις από την οικονομική κρίση που χτύπησε την αμερικανική οικονομία το 1929 ... άλλες ευρωπαϊκές χώρες.»

Πηγή 2: «Η ανάπτυξη της χώρας και η βελτίωση του κλίματος των επενδύσεων στα μέσα της δεκαετίας του '20 ... χρηματοδότησης μεγάλων δημοσίων έργων, αποξηραντικών, αρδευτικών, καθώς και της επέκτασης του οδικού δικτύου.»

β.) Σχολικό βιβλίο:

Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων. Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήριγκ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

Πηγή 1: «Ο βαθμός σύνδεσης της ελληνικής οικονομίας από τη λίρα της Αγγλίας ήταν τέτοιος που την οδήγησε ... τη χώρα σε μία πορεία οικονομικής αυτοτέλειας, υπό την στενή επίβλεψη του κράτους.»

Πηγή 2: «Μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του '29, τις παραδοσιακές αγορές στο χώρο του εμπορίου αντικατέστησαν ... με συνέπεια τη μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου από το 47,6% το 1924 σε 25,1% το 1939.»

γ.) Σχολικό βιβλίο:

Οι πιο σημαντικές επιπτώσεις, όμως, αυτών των εξελίξεων βρίσκονταν στο πολιτικό πεδίο. Τα ισχυρά συγκεντρωτικά κράτη που αναδείχθηκαν μέσα απ' αυτές τις διαδικασίες, προκαλούσαν την ανάδειξη και την κυριαρχία ολοκληρωτικών κινημάτων και καθεστώτων σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη. Καθώς προχωρούσε η δεκαετία της κρίσης, η δεκαετία του 1930, ολοένα και περισσότερα κράτη αποκτούσαν δικτατορικά ή φασιστικά καθεστώτα. Η Ελλάδα δεν ξέφυγε από το γενικό κανόνα. Στις 4 Αυγούστου του 1936 ο Ιωάννης Μεταξάς, με την ανοχή του παλατιού, προχώρησε στην κατάλυση του κοινοβουλευτικού καθεστώτος και στην επιβολή δικτατορίας.

Πηγή 3: «Η ελληνική εμπειρία στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης του μεσοπολέμου ανέδειξε τους

σύνθετους όσο και στενούς δεσμούς ... ενεργοποιήθηκαν ποικιλότροπα, αποκομίζοντας -με τη συμβολή του κράτους- τεράστια κέρδη.»

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α.) Ποιες συνθήκες οδήγησαν τελικά στη δημιουργία των τριών ξενικών κομμάτων στην επαναστατημένη Ελλάδα;

Μονάδες 12

β.) Τι υποδηλώνει για το καθένα από αυτά η επιλογή του ονόματός του από το όνομα της καθεμιάς από τις μεγάλες δυνάμεις;

Μονάδες 13

α.) Σχολικό βιβλίο:

Το δεύτερο εξάμηνο του 1824 δημιουργήθηκαν νέα αντιμαχόμενα στρατόπεδα, τα οποία συγκροτήθηκαν με τοπικιστικά κριτήρια. Το ένα αποτελούσαν Πελοποννήσιοι πρόκριτοι και στρατιωτικοί, και το άλλο Υδραίοι και Σπετσιώτες, υποστηριζόμενοι από Ρουμελιώτες οπλαρχηγούς. Ο δεύτερος εμφύλιος πόλεμος, πρωτοφανής σε αγριότητα, τελείωσε με νίκη των νησιωτών. Κατά το 1825, στο στρατόπεδο των νικητών άρχισε να διαμορφώνεται το μελλοντικό αγγλικό (υπό τον Μαυροκορδάτο) και το γαλλικό (υπό τον Κωλέττη) κόμμα. Γύρω απ' αυτά τα κόμματα, καθώς και από ένα τρίτο, το ρωσικό, συσπειρώθηκαν οι πληρεξούσιοι στην Γ' Εθνοσυνέλευση⁶.

Η ύπαρξη των πρώτων κομμάτων ήταν πλέον δεδομένη. Αυτό άλλωστε φαίνεται και από την κίνηση του Καποδίστρια να επανδρώσει ένα συμβουλευτικό όργανο, το «Πανελλήνιον», με αντιπροσώπους και των τριών παρατάξεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί εσωτερική ειρήνη⁷.

Τα πρώτα τρία ελληνικά κόμματα ονομάστηκαν το καθένα (από τους αντιπάλους του) με το όνομα μίας μεγάλης Δύναμης.

Πηγή 2: «Ως το τέλος του 1825 όμως, η επικράτηση των Αιγυπτίων στην Πελοπόννησο, εκτός της Αργοναυπλίας και των ορεινών περιοχών της Πελοποννήσου όπου μαίνονταν ο πόλεμος, είχε σχεδόν ολοκληρωθεί..... και η πόλη έπεσε ύστερα από μαραθόνια πολιορκία με ηρωική έξοδο τη νύχτα της 10^{ης} Απριλίου του 1826. Βαριά έπεσε η σιωπή στη Συνέλευση όταν έφτασε η είδηση. Καθώς έλεγε ο Κολοκοτρώνης: «Εμέτραε ο καθένας με το νου του τον αφανισμό μας...»»

β.) Σχολικό βιβλίο:

Τα πρώτα τρία ελληνικά κόμματα ονομάστηκαν το καθένα (από τους αντιπάλους του) με το όνομα μίας μεγάλης Δύναμης. Το όνομά τους υπονοούσε ότι επρόκειτο για κέντρα εξυπηρέτησης των συμφερόντων των Δυνάμεων αυτών στον ελληνικό χώρο. Έχει υποστηριχθεί ότι τον πυρήνα αυτών των κομμάτων αποτελούσαν ευνοούμενοι των ξένων προξενείων στην Οθωμανική αυτοκρατορία, γύρω από τους οποίους συσπειρώθηκαν και άλλοι, οι οποίοι προσδοκούσαν να εξασφαλίσουν μετεπαναστατικά εύκολη προσωπική ανέλιξη και προστασία από τους αντιπάλους. Η άποψη όμως αυτή δεν επιβεβαιώνεται από τα γεγονότα. Η στάση των κομμάτων δεν διαμορφωνόταν από τις επιλογές των Δυνάμεων αλλά από τις επιδιώξεις σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετώπιζε το υπό δημιουργία κράτος, οι οποίες ήταν συχνά αντίθετες προς τις επιδιώξεις των Δυνάμεων.

Πηγή 1: «Σε ό, τι αφορά την επωνυμία του καθενός αξίζει να σημειωθεί πως οι εφημερίδες της εποχής αναφέρονταν στα πολιτικής διαμάχης, Ο Τύπος προσπαθούσε να αποφεύγει τη χρησιμοποίηση του όρου «αγγλικό» ή «γαλλικό» ή «ρωσικό», προτιμώντας το λιγότερο οξύ «το λεγόμενον γαλλικό» κ.λπ.»